

NATUUR - EN MILIEU EDUCATIE

Groep 5-6
Met ijsvogel op stap

DOCENTEN HANDLEIDING

Avifauna
vogels en zoo

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Leerdoelen, doelgroep, samenvatting
3. Voorbereiding
4. Aandachtspunten
5. Introductieles
6. Kernles
7. Verwerkingsles
8. Achtergrondinformatie

Bijlagen

Bijlage I: Introductieles

Bijlage II: Ontwerp je eigen natuurgebied

Gegevens

Vorm:

Excursie

Locatie:

Het Zaans rietveld; Het IJsvogelpad, Alphen aan den Rijn.

Duur:

1 uur en 30 minuten

1. Inleiding

Ontdek de Nederlandse natuur door de ogen van een ijsvogel.

Het IJsvogelpad is een bijzonder gebied met karakteristieke planten – en diersoorten. Tijdens de excursie leidt deze blauwkleurige vogel de leerlingen rond in zijn gebied om alles te ontdekken. Aan de hand van opdrachten worden de leerlingen in groepjes langs plekken geleid waar zij meer leren over de aanwezige planten, dieren en omgeving als geheel. Deze excursie helpt leerlingen om een (grotere) interesse te vormen voor de natuur om hen heen en om deze ook op het schoolplein verder te gaan verkennen.

2. Leerdoelen, doelgroep, samenvatting

Leerdoelen

- Leerlingen kunnen een aantal boomsoorten, struiken, bloemen, en kruiden determineren.
- De leerlingen kunnen verschillende weide- en watervogels herkennen (ijsvogel, fuut, wilde eend, waterhoen, meerkoet en reiger).
- De leerlingen leren welke planten, insecten en vogels in en rondom een sloot of vijver leven.
- De leerlingen ontdekken het belang van een biodivers gebied.

SLO-kerndoelen

Deze excursie voldoet aan de volgende kerndoelen: 39, 40 en 41.

Belangrijkste onderdelen SLO kerndoelen burgerschap

- Stimuleren van sociale vaardigheden en kritische denkvaardigheden;
- Aanbieden van activiteiten die sociale cohesie en actief burgerschap stimuleren.

Sustainable Development Goals

Doelgroep

Deze excursie is geschikt voor de groepen 5 en 6 van de basisschool.

Samenvatting excursie

De leerlingen gaan op ontdekkingstocht bij het IJsvogelpad, waar ze het verschil leren tussen een weiland en een biodiverse omgeving. Ze onderzoeken welke bijzondere planten en dieren er leven en gaan zelf op onderzoek uit met hulpmiddelen zoals zoekkaarten, loepjes en verrekijkers.

3. Lesschema

Lesactiviteit	Tijdsduur	Benodigde materialen	Werkvormen
Introductieles			
• Introductie op het onderwerp door het maken van een woordenweb. • Bekijken van een filmpje over biodiversiteit. • Discussiëren over een stelling en ontdekken dat natuur niet automatisch biodivers betekent.	60 minuten	• Digibord • Bijlage I: Introductieles	• Kringgesprek • Woordenweb • Discussie
Kernles			
• Excursie naar Avifauna	90 minuten		• Introductiegesprek • Opdrachtenroute
Verwerkingsles			
• Nabespreking van de excursie • Ontwerpen van een gebied	60 minuten	• Digibord • Bijlage II: Ontwerp je eigen natuurgebied • Eventueel knutselmateriaal	• Kringgesprek • Samenwerken

4. Aandachtspunten

- Zorg dat je op tijd op de excursielocatie aanwezig bent met de groep. Op tijd starten is belangrijk.
- De excursie wordt klassikaal of in twee groepen uitgevoerd.
- Het is niet noodzakelijk dat er hulpouders aanwezig zijn. Ze zijn natuurlijk wel van harte welkom om aan te sluiten bij de excursie
- De excursie vindt buiten plaats. Zorg bij regen voor passende kleding.
- Parkeren kan bij de ingang van het IJsvogelpad of aan de kant van de weg. Fietsen kunnen bij de ingang van het IJsvogelpad gestald worden.

5. Introductieles

De leerlingen maken kennis met de begrippen een natuurgebied en biodiversiteit. Ze leren dat biodiversiteit belangrijk is en dat niet alle natuur bij draagt aan de biodiversiteit.

Inleiding

Start de les klassikaal en vertel de leerlingen dat jullie een bezoek gaan brengen aan het IJsvogelpad in Alphen aan den Rijn. Leg uit aan de leerlingen dat het IJsvogelpad een natuurgebied is welke beheerd wordt door Avifauna. Dat betekent dat Avifauna ervoor zorgt dat het gebied fijn is voor (bepaalde) planten en dieren om daar te kunnen leven.

Vraag aan de leerlingen of zij weten wat een natuurgebied is? Een natuurgebied is een stuk land of water waar de natuur grotendeels haar eigen gang kan gaan zonder menselijke invloed. Hierdoor ontstaat er een grote verscheidenheid aan dieren en planten. Maak met de leerlingen een woordenweb. Waar denken de leerlingen aan bij een natuurgebied? Welke dieren en planten komen ervoor? Hebben mensen ook een plek in een natuurgebied?

Kern

Bekijk het filmpje Wat is biodiversiteit? Deze vind je op Youtube.com met de zoekterm WWF- wat is biodiversiteit.

[WWF - Wat is biodiversiteit? \(video voor kinderen\)](#)

In het filmpje wordt uitgelegd wat biodiversiteit is, en waarom dit zo belangrijk is. In het filmpje wordt een stukje over de Belgische natuur verteld. Leg vooraf aan de leerlingen uit dat de soorten die hier benoemd worden ook in Nederland voorkomen.

Bespreek het filmpje na, vraag aan de leerlingen wat biodiversiteit is en waarom dit belangrijk is.

Afsluiting

Laat de leerlingen nadenken over de volgende stelling:

Alle natuur draagt bij aan de biodiversiteit.

Vraag aan de leerlingen of zij het eens of oneens zijn met deze stelling. Pak vervolgens de afbeeldingen uit bijlage I erbij.

Laat de leerlingen de eerste afbeelding zien, hierop staat een weiland uitgebeeld. In Nederland komen veel weilanden voor. Hoewel deze weilanden er erg 'groen' uitzien, zijn ze helemaal niet zo biodivers.

Vraag aan de leerlingen welke planten er voorkomen in het weiland (gras). Leg uit dat er in veel weilanden maar een soort gras groeit, dit is helemaal niet interessant voor insecten en andere kriebelbeestjes. Leg met behulp van de tweede afbeelding uit dat als een gebied niet biodivers aangeplant is, insecten en andere dieren uit dat gebied verdwijnen. Er is immers geen eten te vinden.

Laat vervolgens de derde afbeelding zien, dit is een afbeelding van een biodivers natuurgebied. Vertel de leerlingen dat er in dit gebied veel dieren voorkomen. Kunnen de leerlingen uitleggen waarom dit zo is?

Alle natuur draagt bij aan biodiversiteit. Maar een gebied met gevarieerde beplanting, zorgt voor een biodiverser landschap.

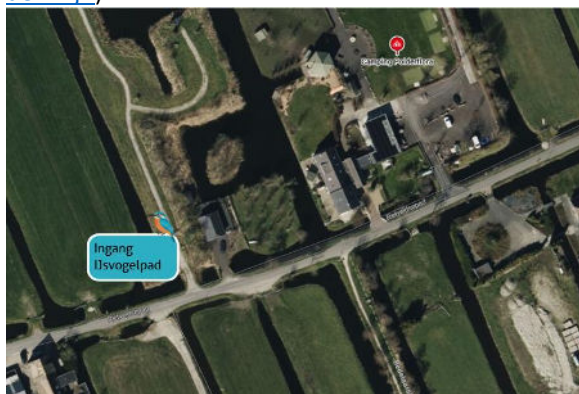
6. Kernles

Vorbereiding

- Regel vervoer naar het IJsvogelpad
- Hulpouders zijn welkom tijdens de excursie, maar niet noodzakelijk
- Denk aan buitenkleding
- Verdeel de klas voorafgaand alvast in twee groepen

Locatie

De leerlingen worden opgehaald bij de ingang van het IJsvogelpad aan de kant van Camping de Polderflora (navigeren kan naar [Rietveldsepad 4b, 2409 AA Alphen aan den Rijn](#)).

Het is **niet** toegestaan om te parkeren op het terrein van Camping Polderflora. Bij de ingang van het IJsvogelpad is ruimte om op het pad de auto's of fietsen te parkeren. Houd er rekening mee dat het openbaar terrein is. Overige bezoekers moeten ook nog de mogelijkheid hebben om het pad te bezoeken. Mocht er te weinig ruimte voor de auto's zijn op het pad, dan mogen de auto's ook aan een kant van de weg parkeren.

Inleiding

De klas wordt opgesplitst in twee groepen. Is de klas wat kleiner, dan wordt de excursie klassikaal gegeven.

Beide groepen gaan ontdekken welke dieren en planten er allemaal leven op en rond het IJsvogelpad. Elke groep wordt begeleid door een (vrijwillige) medewerker.

De leerlingen krijgen per groepje een tasje mee met alle benodigde materialen tijdens de excursie.

Kern

Gedurende de excursie worden de volgende opdrachten in het gebied uitgevoerd:

- Vogels spotten: Leerlingen gaan kijken of zij vogels die in het gebied voorkomen kunnen vinden. Hebben de leerlingen een vogel gevonden? Dan kunnen ze de vraag op het opdrachtenblad beantwoorden.
- Groene speurtocht: Leerlingen gaan met behulp van loepjes, loepotjes en planten- en bomen zoekkaarten zelfstandig op zoek naar de bomen, planten en kruiden in het gebied.
- Zo snel als een ijsvogel: Leerlingen maken kennis met de ijsvogel en ontdekken aan de hand van een interactieve opdracht of zij net zo snel zijn als een ijsvogel.
- Ringslang: Leerlingen maken kennis met de ringslang en ontdekken aan de hand van een interactieve opdracht of zij net zo goed kunnen proeven als een ringslang.
- Insectenspeurtocht: Leerlingen gaan kijken of zij insecten die in het gebied voorkomen kunnen vinden. Hebben de leerlingen een insect gevonden? Dan kunnen ze de vraag op het opdrachtenblad beantwoorden.
- Water meten: leerlingen gaan de waterdiepte en helderheid van het water in het gebied meten. Dit doen zij met behulp van een watermeter.

Afsluiting

De leerlingen lopen samen met de (vrijwillige) medewerker terug naar ingang van het IJsvogelpad. Hier wordt besproken wat de leerlingen allemaal hebben ontdekt. Daarbij wordt er nog even kort ingegaan op de invloed van mensen in een gebied.

Vervolgens keert de klas terug naar school (als de docent nog in het gebied wil lunchen of wandelen kan dat natuurlijk).

7. Verwerkingsles

Tijdens de verwerkingsles mogen de leerlingen hun eigen gebied ontwerpen. Welke planten en bomen zouden ze daar plaatsen? En welke dieren hopen ze dat er in het gebied gaan wonen?

Inleiding

Bespreek met de leerlingen wat zij hebben geleerd bij de excursie. Kunnen ze nog benoemen welke planten- en diersoorten ze allemaal hebben gezien?

Kern

Naast het IJsvogelpad liggen nog een heleboel weilanden. Wat nou als we van een van deze weilanden ook een biodivers natuurgebied zouden maken?

Laat de leerlingen in groepjes hun eigen natuurgebied ontwerpen. Gebruik hiervoor de tekening in de bijlage. De leerlingen mogen kleuren, knippen en plakken. Ze mogen hun eigen creativiteit gebruiken om (o.a.) de volgende vragen te beantwoorden:

- Welke bomen en planten willen de leerlingen in het gebied?
- Komt er gras, water, zand of een andere ondergrond in het gebied? Of misschien een combinatie van allemaal.
- Welke diersoorten hopen de leerlingen dat er in het gebied gaan wonen?
- Welke naam zouden de leerlingen het gebied geven?
- Hoe voorkomen de leerlingen dat bezoekers het gebied vervuilen of kapot maken?
- Hoe maken de leerlingen het gebied extra leuk voor bezoekers?

Afsluiting

Laat de leerlingen hun ideeën daarna aan elkaar presenteren (of vertellen). Welke ideeën zijn hetzelfde? En welke ideeën zijn heel origineel?

Laat de leerlingen erna eens naar het schoolplein kijken. Zijn er dingen die ze nu bedacht hebben voor hun natuurgebied die eventueel ook op het schoolplein toegepast kunnen worden?

8. Achtergrondinformatie

Groene woestijn

Een groene woestijn is een gebied dat er groen en vol planten uitziet, maar waar bijna geen dieren of verschillende soorten planten leven.

Legenda

Een legenda is een uitleg op een plattegrond of een kaart, waarop staat aangegeven wat de verschillende kleuren en/of tekens betekenen.

Natuurgebied

Een natuurgebied is een stuk land of water waar de natuur grotendeels haar eigen gang kan gaan zonder menselijke invloed. Hierdoor ontstaat er een grote verscheidenheid aan dieren en planten.

Soorten rondom het Ijsvogelpad

De volgende plantensoorten kom je veel tegen rondom het ijsvogelpad:

➤ Els	➤ Riet
➤ Schietwilg	➤ Pitrus
➤ Boswilg	➤ Kattenstaart
➤ Linde	➤ Watermunt
➤ Esdoorn	➤ Brede weegbree
➤ Meidoorn	➤ Smalle weegbree
➤ Kornoelje	➤ Duizendblad
➤ Vlier	➤ Rode klaver
➤ Wilde roos	➤ Smeerwortel
➤ Vlierstruik	➤ Krabbenscheer

De volgende diersoorten kom je veel tegen rondom het ijsvogelpad:

- Konijnen
- Hazen
- Veldmuizen
- Ringslangen
- Diverse vogels:

Broedvogels

- Scholekster
- Visdief.
- Kleine karekiet
- Rietzanger
- Rietgors
- Putter,
- Spotvogel
- Oeverwaluw

Standvogels

- Wilde eend
- Krakeend
- Grauwe gans
- Nijlgans
- Knobbelzwaan
- Fuut
- Meerkoet
- Waterhoen
- Kokmeeuw
- Winterkoning
- Torenavalk
- Buizerd

De volgende insectensoorten kom je veel tegen rondom het ijsvogelpad:

➤ Spin	➤ Lieveheersbeestje
➤ Mier	➤ Duizendpoot
➤ Wants	➤ Schaatsenrijder
➤ Regenworm	➤ Sprinkhaan
➤ Pissebed	➤ Hommel
➤ Bij	➤ Libelle
➤ Mug	➤ Kever
➤ Vlieg	

BIJLAGEN

Bijlage I

Introductieles

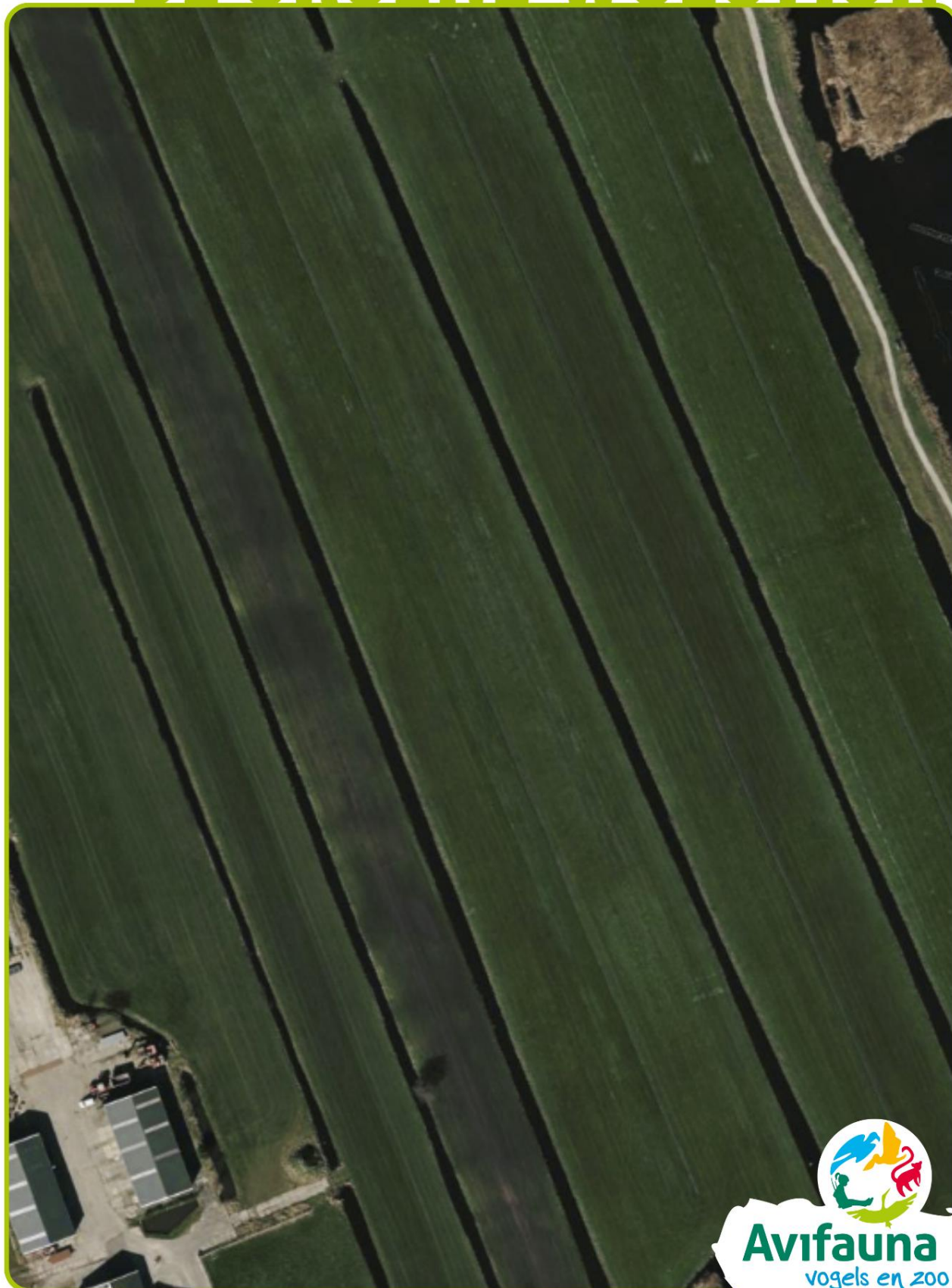
Bijlage II

Ontwerp je eigen
natuurgebied

Avifauna
vogels en zoo

DE GROENE WOESTIJN

DE GROENE WOESTIJN

Er wordt een weiland
aangeplant, of te wel een
groene woestijn.

In de groene woestijn groeit
alleen gras, geen bloemen,
kruiden en andere planten.

Planteneters hebben een
gevarieerd dieet.

Planteneters trekken weg naar
een gebied waar meer eten te
vinden is.

Roofdieren eten vooral
planteneters.

Nu de planteneters weg zijn, zijn
ook de roofdieren genoodzaakt
te vertrekken.

Er blijft een groen gebied zonder insecten, vogels en
zoogdieren over. De biodiversiteit is hier laag.

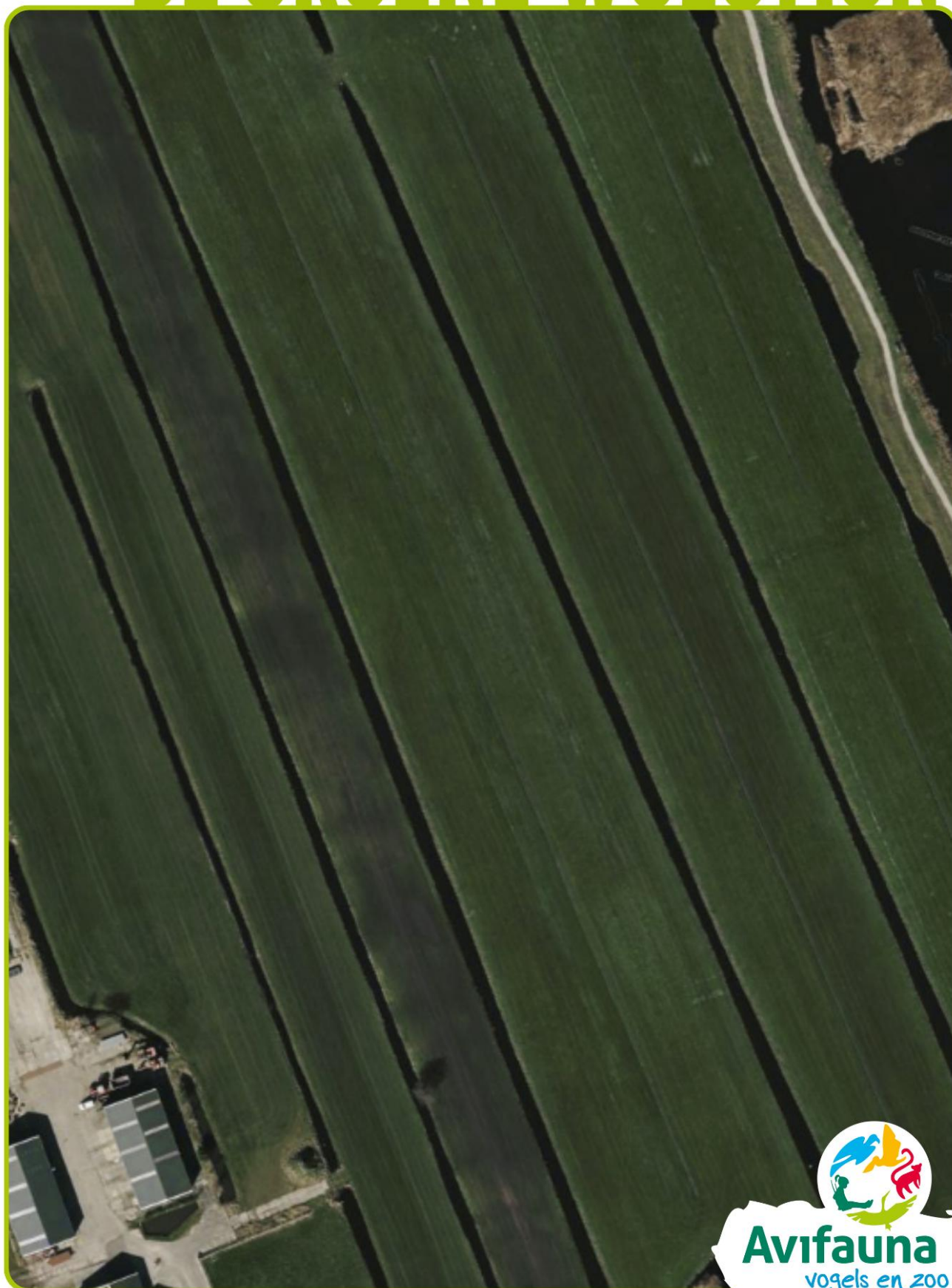
Avifauna
vogels en zoo

BIODIVERS GEBIED

Avifauna
vogels en zoo

DE GROENE WOESTIJN

Avifauna
vogels en zoo

JULLIE NATUURGEBIED

[Naam gebied:]

Legenda:

Avifauna
vogels en zoo

AVIFAUNA.NL

Stichting vogelpark Avifauna
Kantoor-/postadres
Stuyvesantlaan 23
2404XN Alphen aan den Rijn

Parkadres
Hoorn 59
2404HG Alphen aan den Rijn

Avifauna
vogels en zoo